

Novak Stanišić¹,
Brainobrain Wizards Novi Sad

DOI 10.19090/ps.2020.1.100-102

VAŠE KOMPETENTNO DETE

(Jul Jesper, *Vaše kompetentno dete*, prevod: Julija Novačić, Laguna, Beograd, 2017)

Autor Jesper Jul (Jesper Jule) napisao je studiju „Vaše kompetentno dete“ koja je namenjena pre svega roditeljima, ali isto tako i svima onima koji se bave vaspitanjem u užem i širem smislu. Studija je izdata 2017. godine od strane Lagune u Beogradu. Ona je nastala kao rezultat višegodišnje prakse autora u radu sa decom i roditeljima. Njome se autor obraća pre svega roditeljima kao primarnim vaspitačima dece, a zatim i pedagogima, psiholozima, socijalnim radnicima i drugim stručnjacima iz vaspitno-obrazovne sfere.

Studija već svojim imenom „Vaše kompetentno dete“ ukazuje na uvažavanje deteta, njegovih individualnih odlika, karakteristika i osobina, a sve u svrhu razvoja deteta od individue do ličnosti. Dete raste, razvija se i postaje kompetentno, u dete koje ima samopouzdanje i razvijenu samosvest. Ona se sastoji iz sledećih poglavlja: Uvod, Porodične vrednosti, Deca sarađuju, Samosvest i samopouzdanje, Odgovornost i biti odgovoran, Društvena odgovornost deteta, Granice, Porodice sa tinejdžerima, Roditelji.

Već u samom uvodnom delu autor ističe da se studija ne bavi davanjem nekih gotovih recepata i univerzalnih rešenja za vaspitanje dece nego da se bavi vrednostima koje roditeljima treba da posluže kao inspiracija. Takva vrsta inspiracije za vaspitanje dece uz punopravno uvažavanje dece takva kakva jesu stvarno. Takođe ona ne predstavlja kritiku roditelja i njihovih permisivnih ili preterano autoritativnih stavova, već polaznu osnovu koja služi prilikom tretiranja dece kao kompetentnih članova društva. Porodične vrednosti kao takve predstavljene su u prvom poglavlju ove studije. Autor kroz podpoglavljja detaljno objašnjava ovaj pojam. Svako podpoglavljje sadrži i primere iz privatne prakse Jula a sve u cilju rasvetljavanja i objašnjenja različitih porodičnih vrednosti. Govori se o porodici kao strukturi moći, različitim definicijama porodičnih vrednosti, odnosu vrednosti u periodu prkosnog uzrasta i puberteta, postavljanju granica, strogosti, posledicama i pravednosti. Kroz čitavo ovo poglavljje autor

¹ pedagognovakstanisic@gmail.com

govori o partnerstvu roditelja i dece. Granice se moraju poštovati ali one ne treba da budu bespogovorne i da ugrožavaju detetovu individualnost. Treba biti pravedan u odnosu prema deci. O svemu tome svedoče i podpoglavlja koja govore o procesima porodične interakcije i sukobima, ravnopravnosti u porodičnom odnosu, poštovanju i prihvatanju. Jul ovo poglavlje zaključuje sa delom u kojem piše o zajednici zasnovanoj na ravnopravnom dostojanstvu između roditelja i dece.

U drugom poglavlju se ističe značaj saradnje roditelja i dece. Oni su ravnopravni u toj saradnji i odnosu. Sukobi su sastavni deo tih odnosa i svi oni prolaze kroz tu fazu. Autor, kao i u prethodnoj celini, svaki pojam dopunjuje sa odgovarajućim iskustvima iz prakse. Ovde se još govori o nastanku integriteta kod dece. Ovaj deo pruža praktičarima još bolji uvid u to kako nastaje dečiji integritet, kao i kako nastaje sukob između integriteta i saradnje. Ovo poglavlje se završava delom u kome se piše o psihosomatskim simptomima i destruktivnom odnosno autodestruktivnom ponašanju kod dece. Na taj način se kreće pažnja na to koliko mogu da budu opasni sukobi u periodu dečijeg razvoja. Samim tim se stručnjacima koji se bave ovom tematikom još dublje ukazuje na to da je ovo potrebno još više tretirati u praksi. Veoma jednostavnim ali u isto vreme veoma stručnim objašnjenjima Jul ovde ističe ključne momente koji dovode do pojave psihosomatskih simptoma i manifestacije toga kroz destruktivno i autodestruktivno ponašanje.

Naredno, treće po redu poglavlje, govori o možda najvažnijim terminima koji se koriste u ovoj studiji-samosvesti i samopouzdanju. Već na samom početku se pravi terminološko razjašnjenje ovih pojmova. Pored teorijskih objašnjenja autor daje i skicirani prikaz odnosa samosvesti i samopouzdanja. Sve se to dopunjava sa iskustvenim primerima iz prakse vaspitanja. Poglavlje se završava pričom o samosvesti odraslih. Svaki primer naveden ovde ima itekako veliki značaj za teoretičare i praktičare koji se bave vaspitanjem. Oni su jasni, konkretni i na veoma prijemčiv način objašnjavaju razliku između samosvesti i samopouzdanja. Pravljenje razlike između ovih pojmova je nužno i neophodno da bi se pravilno pristupilo radu sa decom, najpre u porodici a zatim i u ustanovama za obrazovanje i vaspitanje dece kao što su škole. Poglavlje o samosvesti i samopouzdanju predstavlja uvod u naredno, četvrto po redu poglavlje, u kome se govori o odgovornosti, o tome kako biti odgovoran a opet uvažavati dete i činiti ga kompetentnim. I ovde se, kao i u ranijim celinama, na samom početku daje definicija odgovornosti roditelja ali i terminološko objašnjenje odgovornosti dece. Praktični primeri iz ovog dela pomažu bolje razumevanje same problematike. Kada se govori o ovoj celini, važno je istaći jedan bitan trenutak. Autor uvodi pojam ličnog jezika, kao nečega u čijoj osnovi treba tražiti preciznu sliku o detetu u baš tom određenom momentu. Poglavlje se zaključuje pričom o značaju odgovornosti roditelja i dece uz isticanje kao važne stavke da se odgovornost ne poistovećuje sa uslugom.

U drugoj polovini studije, Jul nastavlja da piše o društvenoj odgovornosti dece. Ovde autor odgovornost objašnjava kroz aspekt praktične odgovornosti. A sve to najbolje oslikava kroz praksu i njene implikacije na tematiku. Dalje se kroz podpoglavlja

objašnjava pojam roditeljske moći i ističe značaj njene odgovorne upotrebe u interakciji između roditelja i dece. U ovoj celini čitaoci mogu da još jasnije rasvetle značaj socijalne interakcije za dete. Sa druge strane ti odnosi pozitivno utiču i na roditelje koji još bolje obavljaju svoju roditeljsku ulogu. Sledeće poglavlje je poglavlje je posvećeno postavljanju granica deci od strane roditelja. Međutim ovde se ne radi o strogo postavljanju granica kao što bi mnogi zaključili na prvi pogled. Autor govori o postavljanju granica uz poštovanje detetovih individualnih osobina. U prilog tome svedoče i nazivi podpoglavlja: Odbacivanje uloga, Postavljanje granica, Kada postavljanje granica pođe naopako, Društvene granice, Društvene granice i starija deca. Ovaj aspekt studije je veoma značajan za stručnjake koji se bave vaspitanjem iz više razloga. Daju se vrednosti koje predstavljaju polaznu osnovu za dalje proučavanje teme postavljanja granica. Ističe se da postavljanje granica može i da se uradi a da se ne narušava detetov lični integritet. Dete je poštovano i to utiče na njegovo samopouzdanje a sve to utiče na razvoj samosvesti.

Poslednja dva poglavlja u ovoj preglednoj studiji su posvećena porodicama sa tinejdžerima i generalnom pričom o roditeljskom vođstvu i partnerstvu prilikom vaspitanja dece. Autor daje jasne i konkretne definicije pojmova vođstvo i partnerstvo u roditeljstvu. Kao i kroz celo delo, i ovde je sve potkrepljeno odgovarajućim primerima iz prakse vaspitanja. Kao završetak ove pregledne studije Jul ističe deo u kojem govori o reciprocitetu kao jednakosti u poštovanju. Reciprocitet se vidi kao postojanje vrednosti koje roditelji moraju da imaju da bi decu tretirali kao sebi ravne. U zaključnoj celini autor se zahvaljuje svima onima bez kojih ova studije ne bi mogla da bude realizovana.

Studija „Vaše kompetentno dete“ predstavlja novinu u sferi vaspitanja i obrazovanja dece. Pisana veoma jednostavnim ali u isto vreme složenim jezikom ono što je izdvaja od ostalih je to što u sebi ne sadrži recepte i preporuke šta i kako bi trebalo raditi u vaspitanju dece. Ona sadrži vrednosti koje bi trebalo da budu inspiracija svima onima koji se bave vaspitanjem na neki način, a pre svega roditeljima. Oni što je takođe važno su primeri iz prakse autora koji najbolje oslikavaju teorijsku priču koja se ističe. Teorija potkrepljena praktičnim primerima daje jednu snagu ovom delu i čini ga još vrednijim nego u periodu kada je originalan rukopis nastao.

Ovom svojom studijom Jesper Jul obahvata veoma širok dijapazon učesnika vaspitno-obrazovnog procesa. Nije samo akcenat na deci i roditeljima. Time dokazuje da je vaspitanje jedan kompleksan proces i da se ono ne odvija samo u primarnim zajednicama-poricama nego da brigu o deci treba da vode i drugi članovi društva. Svi ti članovi društva međusobno sarađuju i rade u partnerstvu sa decom čineći ih ravnopravnim i kompetentnim članovima sredine u kojoj žive.